

Województwo łódzkie – Polska

1. Cel i zgodność strategiczna

Lokalny plan działania ma na celu wspieranie transformacji energetycznej w województwie łódzkim poprzez utrzymanie wybranych rezultatów projektu „Sprawiedliwa transformacja w Europie Środkowej” (JETforCE). Lokalny plan działania bada możliwości utrzymania narzędzi cyfrowego zaangażowania i wspierania udziału społeczności w procesie transformacji, z zastrzeżeniem dostępności zasobów i porozumienia między interesariuszami.

Lokalny plan działania opiera się na doświadczeniach zebranych podczas fazy pilotażowej projektu JETforCE, w ramach której za pomocą narzędzia Challenge Mapping Tool wskazano pierwsze wyzwania. Celem jest osiągnięcie zgodności z obowiązującym w regionie terytorialnym planem sprawiedliwej transformacji oraz szerszymi celami klimatycznymi UE, przy jednoczesnym uwzględnieniu znacznych ograniczeń związanych z wdrożeniem. Podejście zachowuje elastyczność, umożliwiając przystosowanie do dostępnych zasobów i lokalnych możliwości.

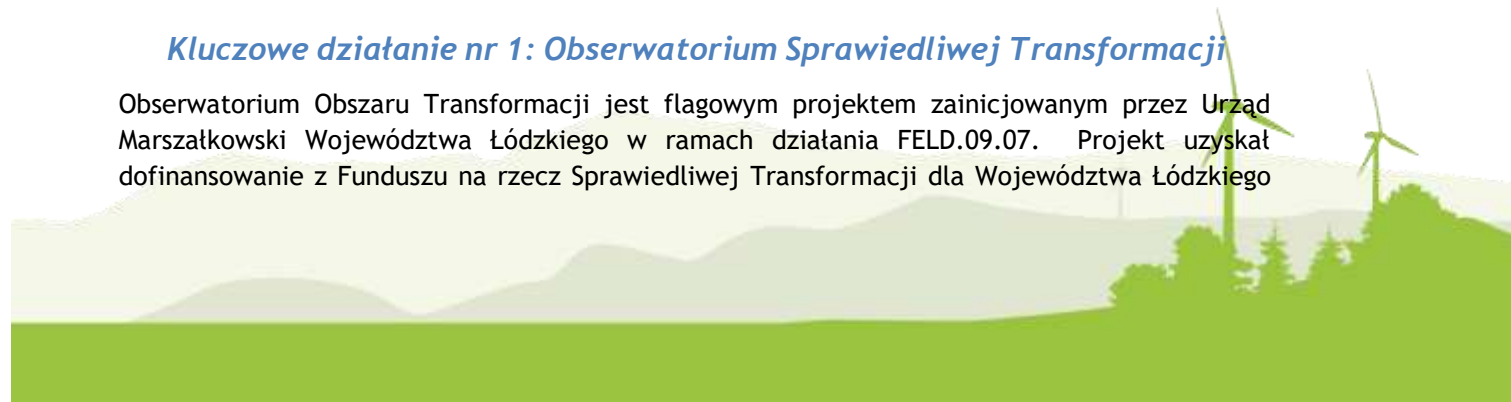
Lokalny plan działania uwzględnia złożone wyzwania społeczne, gospodarcze i środowiskowe, przed którymi stoi region w okresie odchodzenia od węgla. Obejmują one potrzeby w zakresie dopasowania siły roboczej, łagodzenia negatywnego wpływu na lokalną gospodarkę oraz wymagania dotyczące odporności na zmiany klimatu. Plan przewiduje wstępne rozwiązania tych problemów, jednak konkretne działania będą zależały od dostępności środków finansowych i wsparcia instytucjonalnego, które zostaną określone w drodze konsultacji z interesariuszami.

2. Kluczowe działania i inicjatywy pilotażowe

Poza bezpośrednimi inwestycjami i interwencjami mającymi na celu wyeliminowanie zależności od węgla transformacja województwa łódzkiego wymaga działań pomocniczych. W tym przypadku nacisk kładzie się na łagodzenie skutków społeczno-gospodarczych i zwiększenie udziału obywateli w tym procesie. Na podstawie wstępnego zaangażowania obywatelskiego za pośrednictwem narzędzi projektu JETforCE oraz regionalnych priorytetów strategicznych zaproponowano wstępne kluczowe działanie, które należy dalej rozwijać. Działanie to ma na celu utrzymanie zaangażowania obywateli oraz stworzenie potencjału instytucjonalnego niezbędnego do kompleksowego zarządzania transformacją.

Kluczowe działanie nr 1: Obserwatorium Sprawiedliwej Transformacji

Obserwatorium Obszaru Transformacji jest flagowym projektem zainicjowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego w ramach działania FELD.09.07. Projekt uzyskał dofinansowanie z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji dla Województwa Łódzkiego

(FEŁ 2021-2027), a jego całkowity budżet wynosi 4,9 mln euro (w tym 4,2 mln euro z FST). Okres realizacji projektu obejmuje okres od 1 stycznia 2026 r. do 31 grudnia 2028 r.

CEL I REALIZACJA	
Cele szczegółowe	Zaangażowanie interesariuszy w proces sprawiedliwej transformacji oraz opracowanie modelu zarządzania i strategii rozwoju regionalnego na lata 2028-2034 (w tym wykazu projektów strategicznych).
Beneficjenci/Grupy docelowe	35 gmin województwa łódzkiego, które otrzymają wsparcie analityczne, strategiczne i partycypacyjne za pośrednictwem platform tematycznych Obserwatorium. Mieszkańcy, grupy młodzieży i uczelnie wyższe czerpią korzyści z udziału w dialogu, hackathonach i badaniach naukowych. Pośrednimi beneficjentami są regionalni decydenci, pracodawcy i społeczeństwo obywatelskie, którzy zyskują dostęp do danych, koordynacji i narzędzi do planowania.
Kluczowe działania	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie 5 obserwatoriów tematycznych (rozwój regionalny, zdrowie publiczne, dialog społeczny, nowe źródła energii, przedsiębiorczość) • Organizowanie corocznego Europejskiego Forum Sprawiedliwej Transformacji • Prowadzenie dialogów społecznych i programów dla młodzieży, w tym Obserwatorium MOST • Opracowanie bazy danych obszarów inwestycyjnych dla 35 gmin • Przygotowanie strategii rozwoju regionalnego na lata 2028-2034
Aspekty związane ze sprawiedliwością	Obserwatorium promuje sprawiedliwość poprzez zapewnienie otwartego udziału, przejrzystego wykorzystania danych oraz uwzględniania różnych głosów lokalnych społeczności. Zmniejsza to dysproporcje regionalne poprzez angażowanie gmin, młodzieży i grup znajdujących się w trudnej sytuacji w procesy decyzyjne i monitorowanie poprzez integracyjne i oparte na dowodach procesy decyzyjne.
INSTYTUCJE/ORGANIZACJE UCZESTNICZĄCE W PROJEKCIE I ICH ROLA	
Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego	Kierowanie projektem, opracowywanie strategii, koordynacja
Betchatowsko Kleszczowski Park Przemysłowo Technologiczny (partner)	Partnerstwo w realizacji projektu
Gminy	Udostępnianie danych, wdrażanie lokalne

Uczelnie wyższe i szkoły	Wsparcie badań naukowych, programy dla młodzieży
NORMY, PRZEPISY PRAWNE	
Ramy UE	Europejski Zielony Ład Mechanizm sprawiedliwej transformacji i polityka spójności UE na lata 2021-2027
Ramy krajowe	Krajowy plan w dziedzinie energii i klimatu Polityka energetyczna Polski do 2040 r. (PEP2040)
Ramy regionalne	Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego
MOŻLIWOŚCI NARZĘDZI CYFROWYCH	
<ul style="list-style-type: none"> • Dane zbierane przez narzędzie Challenge Mapping Tool są wykorzystywane w analizach Obserwatorium w celu uzyskania opinii obywateli w czasie rzeczywistym • TET wspomaga ocenę strategicznych projektów wskazanych przez Obserwatorium 	
OCZEKIWANE WYNIKI	
<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie 5 obserwatoriów sprawiedliwej transformacji zajmujących się rozwojem regionalnym, nowymi źródłami energii, wspieraniem przedsiębiorczości, dialogiem społecznym i zdrowiem publicznym • Sprawozdania analityczne skupiające się między innymi na rynku pracy i kapitale ludzkim, roli związków zawodowych w okresie transformacji, spójności terytorialnej i różnorodności, zrównoważonym rozwoju, rewitalizacji i zagrożeniach dla środowiska itp. • Zestaw zaleceń dla gmin na podstawie sprawozdań analitycznych • Fora, wizyty studyjne i warsztaty mające na celu promowanie przedsiębiorczości, transferu wiedzy i dobrych praktyk poprzez zaangażowanie interesariuszy – 15 unikalnych działań dla łącznie 260 uczestników, w tym główne wydarzenie – Forum Sprawiedliwej Transformacji • Baza danych obszarów inwestycyjnych i mapa kompetencji 	
OCZEKIWANE EFEKTY	
<ul style="list-style-type: none"> • Większe zaangażowanie interesariuszy w procesie sprawiedliwej transformacji – mierzone liczbą interesariuszy, których celem jest zaangażowanie 3545 osób • Opracowanie modelu zarządzania sprawiedliwą transformacją • Strategia rozwoju regionalnego na lata 2028-2034 wraz z wykazem projektów 	
SYSTEM MONITOROWANIA	
Kwartalne sprawozdania z działalności, wskaźniki zaangażowania interesariuszy (cel: 3545 osób), kamienie milowe strategii, opinie na temat wydarzeń, statystyki użytkowania platformy.	

3. Zarządzanie i uczestnictwo

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego będzie koordynował wdrażanie lokalnego planu działania, wykorzystując swoje doświadczenie w zarządzaniu funduszami unijnymi. 35 gmin będzie uczestniczyć w projekcie w zależności od swoich możliwości. Obserwatorium Sprawiedliwej Transformacji zapewni koordynację poprzez obserwatoria tematyczne, a samorządy lokalne będą przekazywać dane i uczestniczyć w działaniach w miarę możliwości. Uczelnie i społeczeństwo obywatelskie będą uczestniczyć w działaniach Obserwatorium, w zależności od dostępnych zasobów.

Strategia zaangażowania opiera się na doświadczeniach projektu JETforCE w ramach ograniczeń regionalnych. Obserwatorium koordynuje działania poprzez coroczne fora i dialogi społeczne, o ile pozwalają na to środki finansowe. Narzędzie Challenge Mapping Tool wykorzystuje głosy obywateli w analizach. Zaangażowanie młodzieży za pośrednictwem MOST (Młodzieżowe Obserwatorium Sprawiedliwej Transformacji) i konkursy stwarzające możliwość wprowadzania innowacji, które wymagają jednak stałego finansowania. Ambasadorzy cyfrowi mogą pomagać jako wolontariusze, ale bez wynagrodzenia ich zaangażowanie jest niepewne. W przypadku utrzymania infrastruktury istnieje wiele kanałów uczestnictwa.

Obserwatorium dąży do włączenia narzędzi JETforCE do stałej infrastruktury monitorującej, pod warunkiem zapewnienia finansowania spośród konkurencyjnych priorytetów FST. Model zarządzania i strategia rozwoju na lata 2028-2034 zapewniają mechanizmy koordynacji, których skuteczność zależy od zaangażowania interesariuszy i dostępnych zasobów. Śledzenie postępów wymaga odpowiednich możliwości administracyjnych. Ambitny zakres projektu może wymagać modyfikacji, aby uwzględnić realny poziom zasobów.

Współpraca między Urzędem Marszałkowskim Województwa Łódzkiego a interesariuszami, takimi jak uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe i gminy, ma charakter dobrowolny i nie jest sformalizowana. Obejmuje to zaangażowanie w działania i inicjatywy realizowane w województwie łódzkim na podstawie wniosków lub wymiany wiedzy. Nie jest to formalna kompetencja Urzędu Marszałkowskiego, zwłaszcza w odniesieniu do uczelni wyższych.

4. Finansowanie i modele biznesowe

Możliwe źródła finansowania obejmują programy UE (np. Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w ramach przydziałów regionalnych), instrumenty krajowe oraz partnerstwa z sektorem prywatnym. Przydział konkretnych zasobów finansowych i ich dostępność wymagają potwierdzenia.

Obserwatorium Sprawiedliwej Transformacji jest niezależnym projektem zainicjowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, a jego finansowanie pokryje Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji dla Województwa Łódzkiego. Oczekiwane efekty projektu Obserwatorium Sprawiedliwej Transformacji są zbieżne z efektami projektu JETforCE, co stwarza możliwość podjęcia działań synergicznych i skoordynowanych.

Planowane działania mają na celu osiągnięcie zrównoważonego rozwoju dzięki integracji z istniejącymi strukturami administracyjnymi. Jednak długoterminowa rentowność po wyczerpaniu początkowego finansowania z dotacji pozostaje uzależniona od warunków rynkowych i zawarcia trwałych partnerstw.

5. Zintegrowany plan wdrożeniowy

Wdrożenie planowane jest wstępnie na rok 2026, pod warunkiem dostępności zasobów i uzyskania niezbędnych zezwoleń. Podejście to obejmuje trzy elastyczne etapy:

- **Faza przygotowawcza (2025-2026):** budowanie konsensusu wśród interesariuszy, identyfikacja zasobów i stworzenie struktur podstawowych Obserwatorium
- **Faza wdrożeniowa (2026-2028):** rozpoczęcie działań priorytetowych, zaczynając od inicjatyw niskokosztowych, takich jak elementy platformy cyfrowej i początkowe grupy tematyczne obserwatorium, a następnie przechodząc do bardziej złożonych interwencji
- **Faza oceny (2028-2029):** ocena postępów i dopracowanie strategii, zgodnie ze strategią rozwoju regionalnego na lata 2028-2034

Najważniejsze kamienie milowe obejmują uzyskanie odpowiedniego wsparcia, uruchomienie inicjatyw pilotażowych, utworzenie obserwatoriów tematycznych oraz regularne przeglądy uwzględniające cykle planowania regionalnego.

Lokalny plan działania będzie spójny z Terytorialnym Planem Sprawiedliwej Transformacji i Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, wykorzystując istniejące ramy, zamiast tworzyć struktury równoległe. Obserwatorium Sprawiedliwej Transformacji będzie stanowić główny mechanizm koordynacyjny, zapewniając ciągłe monitorowanie i przekazywanie informacji zwrotnych między poziomami planowania w pięciu obszarach tematycznych (rozwój regionalny, zdrowie publiczne, dialog społeczny, nowe źródła energii, przedsiębiorczość).

Integracja gmin będzie zróżnicowana w zależności od lokalnych możliwości – większe gminy mogą kompleksowo wdrożyć zasady lokalnego planu działania, podczas gdy mniejsze skupią się na konkretnych, istotnych działaniach. Zapewnia to poszanowanie autonomii samorządowej przy zachowaniu spójności regionalnej.

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego będzie koordynował wdrażanie w ramach swoich obecnych kompetencji w zakresie rozwoju regionalnego i zarządzania funduszami unijnymi, przyjmując główną odpowiedzialność za działanie Obserwatorium. Ścieżka zatwierdzenia zostanie określona na podstawie realiów instytucjonalnych – od formalnego przyjęcia przez Sejmik Województwa Łódzkiego po zatwierdzenie przez władze wykonawcze lub porozumienia techniczne.

Gminy będą angażować się na poziomie odpowiednim do swoich możliwości, od formalnego przyjęcia do nieformalnego udziału w konkretnych inicjatywach. Uczelnie, pracodawcy i

organizacje społeczeństwa obywatelskiego będą wносить wkład zgodnie ze swoimi możliwościami w ramach istniejących partnerstw.

Stała współpraca z interesariuszami pozwoli jasno określić poziom zaangażowania, potwierdzić najbardziej odpowiednią ścieżkę zatwierdzania oraz ustalić strukturę obu kluczowych działań. Głównym celem pozostaje tworzenie funkcjonalnych partnerstw, które umożliwiają praktyczną realizację działań w ramach istniejących struktur i dostępnych zasobów.

6. Sprawiedliwość, spójność polityki i przyszłe kierunki rozwoju

Lokalny plan działania łączy trzy wymiary sprawiedliwości jako podstawowe zasady transformacji energetycznej, uznając zarówno ich znaczenie, jak i praktyczne wyzwania związane z ich wdrażaniem.

Przydziałem zasobów w ramach dostępnych środków będą kierować zasady sprawiedliwości dystrybucyjnej. Narzędzia cyfrowego uczestnictwa i struktura analityczna Obserwatorium będą systematycznie oceniać potrzeby społeczne w poszczególnych gminach, umożliwiając bardziej sprawiedliwy podział środków na podstawie przejrzystych kryteriów i regularnego monitorowania, a nie doraźnych działań.

Sprawiedliwość proceduralna jest realizowana poprzez wiele kanałów zaangażowania, łączących metody cyfrowe i tradycyjne, aby dotrzeć do różnych grup społecznych. Trwające procesy partycypacyjne, w tym spotkania z interesariuszami, dialogi społeczne i fora, zapewniają ciągłe zaangażowanie wykraczające poza wstępne konsultacje, przy czym szczególny nacisk kładzie się na uwzględnienie głosu młodzieży i poszerzenie udziału społecznego.

Sprawiedliwość uznaniowa jest wpisana w wielotematyczną strukturę Obserwatorium, zapewniając formalne uznanie różnych perspektyw interesariuszy w procesach planowania. Oparte na dowodach ustalanie priorytetów poprzez sprawozdania analityczne pomoże zaspokoić różnorodne potrzeby zgodnie z pilnością i stopniem narażenia.

Lokalny plan działania uwzględnia kluczowe nierówności dotykające określone grupy społeczne:

- **Zwolnieni pracownicy:** wsparcie w zakresie przekwalifikowania i identyfikacji możliwości zmiany zawodu poprzez mapowanie kompetencji i partnerstwa z programami zatrudnienia
- **Nierówności pomiędzy płciami:** śledzenie wskaźników uczestnictwa i promowanie włączenia kobiet do szkoleń na potrzeby ekologicznych miejsc pracy i edukacji w zakresie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki
- **Gminy zależne finansowo:** wsparcie na rzecz dywersyfikacji gospodarczej poprzez bazy danych dotyczące inwestycji, zewnętrzną wiedzę specjalistyczną i działania na rzecz zapewnienia odpowiedniego finansowania transformacji

Zalecenia dotyczące przyszłych iteracji lokalnego planu działania są następujące:

1. Rozbudowa infrastruktury monitorującej: wykorzystanie systemów danych do doskonalenia celów sprawiedliwej transformacji na podstawie dowodów, a nie założeń
2. Skalowanie skutecznych interwencji: powielanie inicjatyw uznanych za skuteczne w wyniku oceny
3. Zapewnienie przejrzystego rozliczania: wykorzystanie mechanizmów sprawozdawczości do śledzenia postępów i pozyskiwania zasobów
4. Wzmocnienie współpracy pomiędzy gminami: wykorzystanie platform spotkań, aby pomóc społecznościom uzyskać dostęp do wspólnego wsparcia
5. Wspieranie wymiany wiedzy: nawiązywanie kontaktów z innymi regionami przechodzącymi transformację w celu wspólnego zdobywania wiedzy i propagowania zmian

Zalecenia te uwzględniają fakt, że spójne ramy instytucjonalne mogą skuteczniej wspierać realizację celów sprawiedliwości społecznej niż sporadyczne interwencje, umożliwiając osiągnięcie znaczącego postępu przy ograniczonych zasobach dzięki skoordynowanym działaniom i podejściu opartemu na dowodach.